

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Bygningsmæssige forhold mv.....	4
2.1	Bygningen mv.....	4
2.2	Celler og gangarealer	5
2.3	Øvrige rum	7
2.3.1	Toilet og bad	7
2.3.2	Køkkenfaciliteter	8
2.3.3	Besøgsrum	8
2.3.4	Værksted/arbejdsrum	9
2.3.5	Fritids- og motionsrum	10
2.3.6	Gårdtursarealer.....	10
3.	Beskæftigelse mv.....	12
3.1	Arbejde.....	12
3.2	Fritid	12
3.3	Undervisning.....	14
4.	Lægebetjening og misbrugsafvænnning.....	15
5.	Belægning.....	16
6.	Andre forhold.....	16
6.1	Forplejning	16
6.2	Købmandsordning	17
6.3	Besøg.....	17
6.4	Telefon.....	17
6.5	Talsmandsordning	18
7.	Samtaler med de indsatte	19
8.	Gennemgang af rapporter.....	19
8.1	Disciplinærsager	21
8.1.1	Lidt om sagerne	21
8.1.2	Retsgrundlaget	22
8.1.3	Betingelser	22
8.1.4	Sagsbehandlingsregler	24
8.1.5	Partshøring	25
8.1.6	Begrundelse.....	25
8.1.7	Kompetence mv.....	30
8.1.8	Klagevejledning mv.....	31
8.1.9	Protokollen.....	31
8.1.10	Sagsbehandlingstid	33

8.1.11	Konfiskation	34
8.1.11.1	Betingelser	34
8.1.12	Særlig let adgang til domstolsprøvelse	35
8.2	Forhørscelleanbringelse	36
8.2.1	Betingelser	36
8.2.2	Varighed og ophør	37
8.2.3	Begrundelse	38
8.3	Midlertidig udelukkelse fra fællesskab	38
8.3.1	Betingelser	38
9.	Håndjern	40
9.1	Indledning	40
9.2	Retsgrundlag	40
9.3	Betingelser	41
9.4	Begrundelse	41
9.5	Kompetence	42
9.6	Lægetilsyn	43
9.7	Ophør og varighed	43
9.8	Klagevejledning	44
10.	Én sag om observationscelleanbringelse	44
11.	Opfølgning	45
12.	Underretning	45

---

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 15. januar 1999 inspektion af Arresthuset i Holstebro. Jeg henviser herom til min rapport af 14. september 1999 og opfølgningen herpå i rapport af 27. maj 2000. Den 14. november 2000 meddelte jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen og Arresthuset i Holstebro at jeg betragtede sagen om inspektionen af arresthuset som afsluttet.

Den 6. marts 2008 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Holstebro.

Jeg bad i forbindelse med varslingen af denne inspektion arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige forhold og andre forhold siden inspektionen i 1999 og/eller eventuelle projekter eller planer herom. Jeg bad endvidere arresthuset om oplysninger vedrørende vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets standard. Jeg bad også om at få tilsendt nyt informationsmateriale siden min inspektion i 1999 – herunder nye kort og skitser over bygningerne og eventuelle interne regelsamlinger mv. Den 25. februar 2008 modtog jeg materialet fra arresthuset.

Til stede under inspektionen den 6. marts 2008 var arrestinspektøren (pr. 1. april 2008) for bl.a. Arresthuset i Holstebro, arrestforvareren i arresthuset og tre af arresthusets øvrige ansatte.

Denne inspektion tog udgangspunkt i rapporten af 14. september 1999 og opfølgningen herpå. Under inspektionen spurgte jeg med udgangspunkt i en tjekliste til flere forhold der normalt ønskes besigtiget og drøftet i forbindelse med inspektion af arresthuse.

Arresthusets indsatte var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og med muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig om generelle forhold vedrørende institutionen eller den enkelte indsattes egne forhold.

Inspektionen blev indledt med en samtale med ledelsen. I forbindelse med samtalen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af et antal disciplinærsager, sager om udelukkelse fra fællesskab, magtanvendelse og anvendelse af håndjern fra før vars-

lingen af inspektionen den 31. januar 2008. Den 26. marts 2008 modtog jeg sagerne fra Arresthuset i Holstebro.

Efter en rundgang i arresthuset havde jeg samtaler med to indsatte der havde ønsket at tale med mig. Samtalerne vedrørte de indsattes egne forhold og generelle forhold vedrørende arresthuset som er omtalt i denne rapport. De to indsatte har fået et brev fra mig om de forhold som blev drøftet under samtalen, herunder oplysning om at enkelte forhold ville indgå i denne rapport.

Ved inspektionens afslutning havde jeg et afsluttende møde med arrestinspektøren, arrestforvareren og de tre øvrige ansatte i arresthuset om bl.a. de generelle forhold som var blevet bragt frem under rundgangen i arresthuset og samtalerne med de to indsatte.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Holstebro og arrestinspektøren, Statsfængslet på Kragsskovhede for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget sådanne bemærkninger.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

2.1 Bygningen mv.

Arresthuset har i brev af 22. februar 2008 bl.a. oplyst at der ikke siden min inspektion i 1999 er sket væsentlige ændringer i de bygningsmæssige forhold, men at der ved de seneste års bygningsyn har været ønsker om forbedringer.

Af det materiale som jeg har modtaget før inspektionen, fremgår det at arresthuset den 10. januar 2008 har rettet henvendelse til Direktoratet for Kriminalforsorgen om behovet for vedligeholdelse af bygningerne, yderligere sikring af arresthuset og etablering af et kontor til arrestforvareren. Af et brev af 20. februar 2008 fremgår det at arresthuset den 19. februar 2008 blev besigtiget af en arkitekt med henblik på renowering af bygningskader. Arkitekten har bl.a. konstateret at væggene i kontoret ved arrestens indgang og i kontoret/soverummet mod torvet er defekte. Arkitekten har endvidere konstateret at der i kælderen (i forhuset) er tre ydervægge som er meget fugtige, og at der er afskalninger og udblomstringer på væggene. I kælderen til selve arresthuset er ydervæggen mod gårdstursanlægget også meget fugtig. Endelig fremgår det at direktoratet efter besigtigelsen har givet tilsagn om midler til reparationer mv., og at der var aftalt et møde med et murerfirma den 23. marts 2008 med henblik på umiddelbart herefter at igangsætte reparationer (og efterfølgende det nødvendige malerarbejde heraf).

Jeg har noteret mig disse oplysninger og beder arresthuset oplyse om skaderne er udbedret eller – hvis dette endnu ikke er sket – om underretning når det er sket.

Der er siden inspektionen i 1999 opsat et mindre halvtag (med to åbne sider) i et hjørne af arresthusets gård til opbevaring af (paller med) arbejdsmateriale. Det blev under den indledende samtale med arresthusets ledelse oplyst at der under halvtaget kun er plads til én til to paller. Det betyder at mange arbejdsopgaver går til andre aftarere med bedre lagerplads (f.eks. Arresthuset i Herning), jf. nærmere under pkt. 3.1 om beskæftigelse.

Jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med den nye regionsværksmesters tiltræden (jf. pkt. 3.1 nedenfor) overvejer om halvtaget kan udbygges til et egentligt (mindre) lager.

I mellemgangen ved siden af mødelokalet i arresthusets stueetage er der opstillet en rygekabine til personalet. Der er også opsat en metaldetektor udenfor besøgsrummet for at minimere risikoen for indsmugling ved besøg.

2.2 Celler og gangarealer

Der er i alt 13 celler fordelt på seks enkeltmandsceller på hver af de to etager i arresthuset og en tomandscelle (den tidligere tremandscelle) i stueetagen. Sidstnævnte var på tidspunktet for min inspektion beboet af to udenlandske indsatte.

Arresthuset har ved brev af 22. februar 2008 oplyst at der i et vist omfang er udskiftet celleinventar. Jeg besigtigede to celler i stueetagen og to celler på 1. sal. De celler som jeg besigtigede, er bl.a. indrettet med en seng, et skab samt et eller to ældre små skriveborde og en stol. Mange af møblerne fremstod slidte og ridsede. Bl.a. i en af de celler som jeg besigtigede, var de to madrasser på sengen "lagt døde". Arresthuset oplyste på forespørgsel under inspektionen at man ikke i arresthuset foretog vedligeholdelse af madrasserne idet dette bl.a. stiller krav om plads til opbevaring af ubrugte madrasser. Arresthuset var dog bekendt med at direktoratet ved introduktionen af den nye madrastype (LUX) havde udsendt en vejledning om anvendelse af madrasser mv.

I denne vejledning, som Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte til samtlige kriminalforsorgens institutioner medio august 2002 (og som jeg har modtaget underretning om; direktoratets j.nr. 2002-1013-76), opregner direktoratet seks gode råd til bevarelse og vedligeholdelse mv. af den nye madrastype. Det fremgår bl.a. af vejledningen at

man med jævne mellemrum skal lade madrassen få en uges hvil i et tørt rum (og at der derfor skal være et overskud af madrasser).

Jeg beder Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om det forhold at arresthuset på grund af pladsmangel ikke vedligeholder madrasserne i arresthuset, jf. ovennævnte vejledning.

Der er håndvask med koldt vand og et spejl samt køleskab i alle celler.

Cellerne har alle en opslagstavle. Der hænger også en del af de indsattes plakater og fotos direkte på væggene og på træskabet. Cellernes vedligeholdelsesstandard var meget forskellig. I en af cellerne er der gulbrune vægge med små huller. Malingen var nogle steder skallet af, og der var i nogle celler tegnet og skrevet tegn, tekst og billeder med tusch mv. direkte på væggen hvilket medvirker til at give et slidt og rått indtryk. I en anden celle der var malet for nylig, var der hvide malingsplamager på gulvet. Arresthuset oplyste at personalet og de indsatte løbende foretager indendørs vedligeholdelse med maling, men at det forudsætter at der er ledig kapacitet. På tidspunktet for inspektionen manglede tre til fire celler at blive malet.

Gangarealet i stueetagen gav et meget rodet indtryk idet området – på grund af de trange pladsforhold i arresthuset – bruges til flere formål, bl.a. bibliotek, opbevaring af opslagsmapper med vejledninger mv. til de indsatte, opvask af kaffekopper mv. og opbevaring af papkasser med arbejdsmateriale. Der er et skab hvorpå der lå to sække med vasketøj til uddeling til de indsatte samme dag.

Jeg har noteret mig at i hvert fald en del af årsagen til at der ikke er sket malervedligeholdelse af cellerne i videre omfang end det er tilfældet, har sammenhæng med at der har været fuld belægning i arresthuset de seneste år. Jeg går ud fra at arresthuset vil fortsætte med malervedligeholdelsen når det afhænger af belægningssituationen er muligt.

Meget af det celleinventar som jeg besigtigede, var meget slidt.

Arresthuset har tilsyneladende ikke en samlet plan for at udskifte celleinventaret; noget sådant fremgår i hvert fald ikke af det materiale som jeg har modtaget fra arresthuset forud for inspektionen, og arresthuset har heller ikke selv oplyst herom. Jeg beder arresthuset om nærmere at uddybe i hvilket omfang celleinventaret er blevet udskiftet, jf. arresthusets brev af 22. februar 2008 (om udskiftning i et "vist omfang").

Jeg henstiller til arresthuset at foretage en samlet gennemgang af celleinventaret med henblik på at udskifte det celleinventar som er meget slidt. Jeg beder arresthuset om oplysninger om i hvilket omfang arresthuset (efter gennemgangen) vil udskifte celleinventaret.

2.3 Øvrige rum

2.3.1 Toilet og bad

I stueetagen er der to toiletter og et bad i (tre) separate rum. Jeg konstaterede at der var et hul i loftet i det ene toiletrum. I baderummet er der hvide klinker på væggene, men den øverste del af en af væggene i rummet består af to træplader med brune og grønne plamager. I tilknytning til det ene toiletrum og baderummet er der et rum med håndvask og spejl. I samme rum er der opstillet en vaskemaskine og en tørretumbler. På 1. sal er der også et enkelt toilet med håndvask. Døren til toilettet har et "kighul" som var blændet.

Jeg går ud fra arresthuset har færdiggjort den midlertidige reparation af en del af væggen i baderummet og loftet i det ene toiletrum. Jeg beder om underretning herom.

Arresthuset oplyste på forespørgsel under inspektionen at der ikke er problemer med kun ét bad (til 14 indsatte) idet de indsatte benytter baderummet på alle tidspunkter på dagen.

I forbindelse med rundgangen i arresthuset var jeg ikke særligt opmærksom på om der var flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller ved håndvaskene i og udenfor toiletrummene. Jeg mener dog umiddelbart ikke at der var sæbe ved håndvaskene overhovedet, og det står mig ikke helt klart om – og i givet fald – hvilken form for håndklæde der var sat op.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen i en skrivelse af 26. marts 2003 har sendt en generel henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med henholdsvis flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller.

Hvis arresthuset ikke i overensstemmelse med skrivelsen af 26. marts 2003, jf. ovenfor, har opsat flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller ved alle håndvaske på toiletterne, går jeg ud fra at arresthuset nu vil gøre dette. Jeg beder dog for en ordens skyld om arresthusets bemærkninger hertil. (Jeg henviser i øvrigt til det som jeg tilsvarende har anført nedenfor i pkt. 2.3.3 om håndvasken i besøgsrummet).

Der er ingen renevæske (med vejledning) på de tre toiletter.

Jeg henstiller til arresthuset at der på alle toiletter gøres renevæske tilgængelig for de indsatte og opsættes en vejledning i brugen heraf.

2.3.2 Køkkenfaciliteter

Der er ikke køkkenfaciliteter til de indsatte, men alene et køkken (i stueetagen over for arresthusets møderum) til opbevaring og opvarmning af maden fra produktionskøkkenet i Statsfængslet ved Sdr. Omme.

Køkkenet var rengjort og inventaret i god stand. Arresthuset er omfattet Fødevarestyrelsens smiley-ordning og blev ifølge opslaget i køkkenet senest kontrolleret den 12. september 2007 med et positivt resultat (glad smiley).

2.3.3 Besøgsrum

Besøgsrummet er cirka 7,6 m². Rummet er møbleret med en nyere briks som er bestrøket med blåt stof. Over for briksen er der et lille bord og to nyere lænestole der passer til briksen. Der hænger et tv med fjernbetjening over briksen.

Væggene er malet hvide og er i rimelig god stand. Der er et enkelt gammelt billede som udsmykning over briksen samt et ur med en sort plasticramme på væggen over bordet og lænestolene. Der er ældre gardiner med mønstret (grå, lyserød, turkis) stof for vinduet. Malingen på vindueskarmen og vinduesrammen er skallet meget af.

Arresthuset oplyste at de indsatte selv skal tage sengetøj med. Der var på tidspunktet for inspektionen ingen lagner og kondomer i besøgsrummet.

I besøgsrummet er der opstillet et gråt metalskab med bøjler til tøj mv. I skabet findes også et mindre udvalg af spil.

Af Direktoratet for Kriminalforsorgens brev af 5. november 2004 til kriminalforsorgens institutioner om forbedring af besøgsforholdene fremgår det af besøgslokaler skal være indrettet med et skab med kondomer og engangslagner.

På det afsluttende møde med arresthusets ledelse under inspektionen henstillede jeg at der i besøgsrummet blev etableret et mindre lager af lagner og kondomer til rådighed for de besøgende og indsatte.

Jeg går ud fra at arresthuset har fulgt min henstilling under inspektionen og nu løbende sørger for at der altid i besøgsrummet er et mindre lager af lagner og kondomer til rådighed for besøgende og indsatte.

Bag ved døren er der en vask uden flydende håndsæbe samt en papirholder som der på tidspunktet for inspektionen ikke var papir i.

Jeg går også – på baggrund af skrivelsen af 26. marts 2003 fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. min henstilling i pkt. 2.3.1 ovenfor – ud fra at arresthuset sørger for flydende sæbe og engangshåndklæder (eller håndklæderuller) ved håndvasken i besøgsrummet.

Arresthuset oplyste at de indsatte og deres besøgende må ryge i besøgsrummet – selv om der på ydersiden af døren til besøgsrummet er påsat et skilt med rygning forbudt.

Jeg går ud fra at det misvisende skilt med rygeforbuddet er blevet fjernet efter ordvekslingen herom under rundgangen i arresthuset.

Besøgsrummet benyttes også til urinprøvekontrol hvor der bliver lukket for vandet i håndvasken.

Af § 48 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007 om ophold i varetægt) fremgår det at besøgslokalerne så vidt muligt skal være indrettet på en sådan måde at der skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære.

Jeg anbefaler arresthuset at male væggene i en anden (mere varm) farve, at sætte et nyt mere tidssvarende gardin op samt at hænge et eller flere yderligere billeder i ramme op, så rummet fremstår med en mere naturlig og venlig besøgsatmosfære, jf. bekendtgørelsen ovenfor.

2.3.4 Værksted/arbejdsrum

Der er intet værksted i arresthuset, men kælderens bliver i mindre omfang brugt af nogle indsatte til montagearbejde. Kælderen bliver også brugt til opbevaring af sengetøj.

2.3.5 Fritids- og motionsrum

I det første rum i kælderen er der et bordtennisbord og et bordfodboldspil. Langs væggen står der to borde ovenpå hinanden (uden stole til).

På bagvæggen er der opsat en tavle. Arresthuset oplyste at tavlen var opsat med henblik på undervisning af de indsatte, men at den ikke bliver brugt hertil. (De indsatte modtager i stedet for undervisning på cellerne, jf. pkt. 3.3).

I to andre meget små rum i kælderen er der motions- og træningsfaciliteter. I det ene rum er der opstillet en bænkpres (hvor betrækket er meget slidt og hullet) og en ribbe på væggen. Der er ikke opsat brugsanvisning til motionsbænken. I det tilstødende lokale er der en kondicykel, en romaskine og et løbebånd. Under en samtale med en af de indsatte blev jeg gjort opmærksom på at funktionen på motionsbænken til træning af brystmuskler er gået i stykker (og skal svejses); den har været i stykker siden december 2007 (dvs. på inspektionstidspunktet i cirka tre måneder). Endvidere var løbebåndet gået i stykker cirka en til to uger før inspektionen. Under den afsluttende samtale med ledelsen i arresthuset blev det oplyst at arresthuset ville gennemgå det udstyr i motionsrummet som er gået i stykker, med henblik på at reparere det. Arresthuset havde forud for min inspektion oplyst at man havde søgt Direktoratet for Kriminalforsorgen om tilskud fra kontoen til velfærdsfremmende foranstaltninger til indkøb af bl.a. en ny kondicykel til motionsrummet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvad der er sket med motionsudstyret siden inspektionen. Jeg beder endvidere om oplysninger om resultatet af ansøgningen til direktoratet.

Uanset at det tages i betragtning at de bygningsmæssige rammer ikke giver vide muligheder for indretning af fritids- og motionsrummet, virker rummene triste og meget slidte. Jeg henstiller til arresthuset at overveje på hvilken måde rummene kan friskes op så de udgør en bedre ramme for de indsattes fritidsaktiviteter. Jeg henviser i øvrigt også til det som jeg har anført ovenfor om de generelle bygningsmæssige forhold i kælderen, jf. pkt. 2.1. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

2.3.6 Gårdtursarealer

Gårdtursarealet består af to (næsten ens) mindre adskilte arealer med trådnet som overdækning. Det er ikke muligt at gå i læ for regn i gårdtursarealet. I forbindelse med opfølgningen på min rapport af 14. september 1999 (om den tidligere inspektion af arresthuset i 1999) oplyste Direktoratet for Kriminalforsorgen at arresthuset havde besluttet at få monteret et regnvejrstag over den ene af de to arealer. Med min afslutning

af inspektionssagen den 14. november 2000 tog jeg dette til efterretning og foretog mig ikke videre vedrørende spørgsmålet om overdækning over gårdtursarealerne.

Jeg beder om arresthusets og Direktoratet for Kriminalforsorgens bemærkninger til at der stadigvæk ikke – uanset det tidligere oplyste i forlængelse af min inspektion i 1999 – er monteret en sådan overdækning.

Væggene i gårdtursarealet er malet gule og lysegrå, og der er en kraftig belægning af algevækst og mudder på alle fire vægge. Der er en del mos i bedene, men stort set ingen beplantning, og kun i en enkelt af de betonkummer der er opstillet til at plante bede og blomster i, er der plantet en påskelilje.

Inden for flisebelægningen som er lagt i en rundkreds, havde der samlet sig en del regnvand. I vandet og i betonkummerne ligger der adskillige cigaretskodder. Der er ikke noget askebæger i gårdtursarealerne.

Der er et par blågrønne plasticstole og et lille rundt hvidt plasticbord. Arresthuset oplyste under inspektionen at arresthuset har søgt Direktoratet for Kriminalforsorgen om midler til indkøb af bænke og borde af træ.

Under inspektionen blev det drøftet om der var mulighed for at fjerne væggen mellem de to separate arealer – og skabe ét stort gårdtursareal. Ledelsen oplyste hertil at mellemvæggen har en stabiliserende effekt på arresthusets ydervægge, og at det derfor kunne være farligt at fjerne den. Herudover oplyste arresthuset at et større gårdtursareal ville betyde to timers gårdtur om dagen (i stedet for én time) og således medføre et større forbrug af personaletimer.

De to gårdtursarealer er små og fremstår trøstesløse og (på tidspunktet for inspektionen) meget beskidte. Jeg henstiller til arresthuset at friske gårdtursarealerne op ved at bl.a. foretage en grundig hovedrengøring af væggene og gulvarealet (bl.a. for cigaretskodder) samt beplantning i det omfang det er muligt.

Det er min opfattelse at ét større gårdtursareal ville være en gevinst for de indsatte. Jeg har noteret mig arresthusets indvendinger imod at fjerne mellemvæggen. Inden jeg foretager mig mere på dette punkt, beder jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse.

I min tidligere rapport af 14. september 1999 havde jeg bemærkninger til en række forhold vedrørende de bygningsmæssige forhold – herunder manglende køkkenfaciliteter til de indsatte (pkt. 2.3.2 i den tidligere rapport), manglende værksted (pkt. 2.3.4),

manglende særskilt undervisningslokale (pkt. 2.3.6) og manglende selvstændigt lægeværelse (pkt. 2.3.8). Jeg har i denne rapport om den aktuelle inspektion ikke medtaget samtlige de detaljer, synspunkter og observationer som jeg (på ny) har konstateret vedrørende de bygningsmæssige forhold mv. på de ovennævnte punkter. Jeg har undladt dette på nogle af de punkter hvor de bygningsmæssige rammer (fortsat) gør det meget vanskeligt – eller næsten umuligt – at foretage egentlige forbedringer af forholdene.

Mit samlede indtryk af de bygningsmæssige forhold i arresthuset er fortsat at forholdene er meget utidssvarende og på mange punkter langt fra tilfredsstillende. Forholdene har væsentlig indflydelse på hvilke forhold de indsatte kan tilbydes – bl.a. med hensyn til arbejde, fællesskab, fritid og undervisning.

3. Beskæftigelse mv.

3.1 Arbejde

Der er intet værksted eller egentlige arbejdslokaler i arresthuset, men der er mulighed for at to til tre personer ad gangen kan arbejde i fællesskab i kælderen. Endvidere kan to indsatte arbejde sammen på cellerne efter klokken 14.00. De indsatte udfører montagearbejde, f.eks. pakning af glas, klipning af pyntebånd og pakning af flag mv. i poser. Arbejdet er akkordlønnet.

Arresthuset oplyste at der på tidspunktet for inspektionen var mulighed for fuld beskæftigelse, men at dette var en ekstraordinær situation. Igennem det sidste år har det været vanskeligt for arresthuset at få tilstrækkeligt med opgaver/arbejde – hvilket navnlig skyldes den manglende lagerplads og de pladsmæssige forhold i arresthuset. Den nuværende regionsværkmester fratrådte den 3. marts 2008, og den nye vil være tilknyttet Arresthuset i Holstebro. Arresthuset forventer at dette vil medføre at der kommer yderligere arbejdsopgaver til arresthuset.

Jeg har noteret at arresthuset med en ny regionsværkmester som er tilknyttet arresthuset, forventer at få mere beskæftigelse i arresthuset. Jeg har herefter ingen særlige bemærkninger til de beskæftigelsesmæssige forhold mv. i arresthuset.

3.2 Fritid

I fritiden kan de indsatte benytte motionsrummet i kælderen, jf. pkt. 2.3.5 ovenfor. Rummet kan bruges hele dagen (fra kl. 9.00 til kl. 21.00) og benyttes i fællesskab – to personer ad gangen.

De indsatte har endvidere mulighed for at leje bl.a. dvd-afspiller og PlayStation. På gangen i arresthusets stueetage er der et rimeligt godt udvalg af bøger og blade. Herudover har de indsatte mulighed for at bestille bøger – herunder også udenlandske – fra biblioteket.

Arresthuset oplyste at arresthuset bl.a. abonnerer på Jyllands-Posten og Lokalavisen og tre forskellige tidsskrifter som de indsatte kan låne. Arresthuset oplyste at de udenlandske indsatte modtager aviser fra deres hjemlandes ambassader.

Jeg har i forbindelse med tidligere inspektioner beskæftiget mig med spørgsmålet om udenlandske indsattes adgang til aviser, tidsskrifter og bøger. Direktoratet for Kriminalforsorgen har tidligere udtalt sig om den måde hvorpå institutionerne har forholdt sig til § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelseslovens og § 80, stk. 3, i varetægtsbekendtgørelsen. For så vidt angår adgangen til udenlandske aviser, er det indgået i bedømmelsen heraf hvor stort et antal udlændinge de pågældende institutioner har. Som anført i pkt. 199 i varetægtsvejledningen (vejledning nr. 37 af 25. juni 2007 om bekendtgørelse om ophold i varetægt) bør der afhængig af andelen af udenlandske indsatte være én til to udenlandske nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed for de indsatte.

Jeg har noteret mig at udenlandske indsatte i arresthuset kan bestille udenlandske bøger (og tidsskrifter; går jeg ud fra) fra biblioteket. Jeg beder arresthuset om nærmere oplysninger om de indsattes mulighed for – udover fremsendelse via ambassaderne – at få adgang til (aktuelle) udenlandske aviser og om arresthuset benytter sig af muligheden for at printe udenlandske aviser fra internettet.

Jeg har tidligere noteret mig at direktoratet ikke stiller krav om at der er et vist antal bøger på fremmedsprog i arresthusenes bogsamlinger. Jeg har udtalt at jeg er enig med direktoratet i at det væsentligste er at arresthuset vurderer om bogbestanden afspejler det behov som de indsatte har, herunder behovet for bøger på fremmedsprog, og at dette behov naturligvis kan veksle fra arresthus til arresthus.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forbindelse med opfølgningen på inspektionen af Statsfængslet Kærshovedgård udtalt at der – på baggrund af en biblioteksaftale med arresthusene med ikrafttræden pr. 1. januar 2006 – (i stedet for bogkataloger mv.) printes lister over nyudgivelser af bøger mv. ud til de indsatte som inspiration til deres eventuelle læsning.

Såfremt arresthuset ikke allerede har gjort dette, anbefaler jeg at arresthuset overvejer at indkøbe (eventuelt et mindre antal) bøger på andre sprog end dansk til arresthusets

bogsamling – således at udenlandske indsatte har mulighed for at låne en bog indtil det bliver muligt at bestille bestemte bøger fra biblioteket.

Jeg anbefaler også at arresthuset printer boglister (vedrørende danske og udenlandske bøger) ud til de indsatte som inspiration til deres eventuelle læsning.

Jeg anmoder om underretning om hvad der sker i anledning af mine to ovennævnte anbefalinger.

3.3 Undervisning

Arresthuset oplyste at der er en bevilling til 160 timers undervisning om året. Det blev endvidere oplyst at de indsatte ikke efterspørger undervisning der ikke kan etableres inden for bevillingen.

Arresthuset oplyste at der er tilknyttet en skolelærer til arresthuset som underviser i dansk, matematik og samfundsfag. Der var på tidspunktet for inspektionen tre indsatte der fik undervisning en time hver gang læreren var til stede i arresthuset (normalt én gang om ugen). Den pågældende lærer har ikke særlige muligheder for at undervise ordblinde. Arresthuset oplyste endvidere at læreren løbende skaffer materiale til de indsatte efter deres ønsker og behov, f.eks. materiale til frisørlære mv. Herudover hjælper læreren de indsatte med andet end undervisning, f.eks. med at fremskaffe papirer til højskoleophold. Arresthuset oplyste endelig at læreren også er god til at fastholde de indsatte i undervisningen.

Som omtalt ovenfor under pkt. 2.3.5 er der generelt mulighed for undervisning i kælderen, men de indsatte foretrækker at få – og får i praksis kun – undervisning på cellerne.

Jeg har noteret mig det som arresthuset har oplyst om undervisningen i arresthuset, og går ud fra at de øvrige indsatte som for tiden ikke får undervisning, løbende får tilbud om undervisning ud fra arresthusets vurdering af den enkeltes behov.

Jeg har tidligere – bl.a. i mine rapporter om inspektionerne den 7. oktober 2003 af Arresthuset i Frederikshavn og Arresthuset i Ringkøbing den 2. oktober 2007 – beskæftiget mig med anvendelse af pc i undervisningen. Jeg har i de nævnte rapporter tilkendegivet at det er min opfattelse af de indsatte så vidt muligt bør have mulighed for at benytte pc i undervisningen. Min anbefaling til Arresthuset i Frederikshavn (min sag om Arresthuset i Ringkøbing verserer fortsat) førte til at arresthuset – efter en særbevilling fra Direktoratet for Kriminalforsorgen – indkøbte en pc til undervisningsbrug. Min

opfattelse byggede bl.a. på en betænkning om beskæftigelsen af de indsatte som Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte i oktober 2002. I betænkningen peger beskæftigelsesudvalget (i forbindelse med en anbefaling om at flere indsatte tilbydes undervisning under ophold i arresthus) på at der også i arresthusregi bør ske en opprioritering af anvendelse af it i undervisningen (samt i beskæftigelsen i øvrigt), jf. side 29 i betænkningen. På side 77 i betænkningen er om opprioritering af it som selvstændigt fag anført følgende:

"Den rivende udvikling inden for informationsteknologien præger i stigende grad vores hverdag både arbejdsmæssigt og i privatsfæren. Færdigheder inden for IT vil således i stigende grad være nødvendige for, at den enkelte fremover kan begå sig både på arbejdsmarkedet og i samfundet i det hele taget.

På den baggrund finder udvalget, at der snarest muligt bør ske en generel opprioritering af IT-undervisning som en selvstændig fagdisciplin og ikke kun som en integreret del af den øvrige undervisning i fængslerne. Udvalget er opmærksom på, at dette forslag på en række af institutionerne vil forudsætte investering i ny teknologi samt eventuelt også opkvalificering af lærere til at forestå IT-undervisningen."

Jeg går ud fra at Arresthuset i Holstebro i dag ikke har en pc til undervisningsbrug, og jeg er opmærksom på at undervisningen på cellerne giver nogle begrænsninger for brugen af pc.

Imidlertid henstiller jeg til arresthuset alligevel at overveje at anskaffe en pc til undervisningsbrug – f.eks. en bærbar pc uden internetadgang. Jeg beder arresthuset oplyse hvad der sker i anledning af min henstilling.

4. Lægebetjening og misbrugsafvænnning

Den praktiserende læge der er tilknyttet arresthuset, og som har sin private praksis lige over for arresthuset, kommer én gang om ugen og i øvrigt efter behov. Lægebetjeningen foregår i et lokale der også benyttes som soverum for personalet. I lokalet der fremstår i god stand, er der et aflåst medicinskab og et skrivebord til lægen.

Arresthuset oplyste at lægen i flere tilfælde har foranstaltet anbringelse af en indsat på en psykiatrisk afdeling.

Nedtrapning af stofmisbrugere sker efter lægens ordination og ved brug af Metadon og Phenemal. Arresthuset oplyste at der er mulighed for at en indsat som før indsæt-

telsen i arresthuset er i Metadonbehandling (f.eks. efter aftale med et misbrugscenter) kan fortsætte behandlingen under opholdet i arresthuset.

Jeg har noteret mig at det ikke har givet anledning til problemer at lægebetjeningen foregår i et lokale der også benyttes som soverum for personalet.

Arresthuset oplyste at de indsatte løbende – og alle inden for en måned – aflægger urinprøve for stoffer. Arresthuset udvælger de indsatte som skal kontrolleres, fra en liste med henblik på at de alle får aflagt urinprøve ind i mellem. Arresthuset oplyste at man på baggrund af kontrollen kun i få tilfælde havde konstateret stoffer hos de indsatte. Arresthuset oplyste at der også havde været narkohunde i arresthuset som ikke havde fundet stoffer.

Under inspektionen gjorde jeg arresthuset opmærksom på at udvælgelsen af en enkelt eller flere personer til aflæggelse af urinprøve skal ske stikprøvevis, jf. herved pkt. 10 i undersøgelsesvejledningen (vejledning nr. 119 af 13. december 2006 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner).

Jeg beder arresthuset om nærmere at beskrive hvorledes udvælgelsen af de indsatte der skal underkastes urinprøvekontrol, tilrettelægges – og om en udtalelse om hvorvidt tilrettelæggelsen er i overensstemmelse med undersøgelsesvejledningen, jf. ovenfor. Jeg beder om at arresthuset sender sin udtalelse gennem direktoratet med henblik på at direktoratet kan komme med sine eventuelle bemærkninger.

5. Belægning

På tidspunktet for min inspektion var der fuld belægning i arresthuset (14 indsatte).

6. Andre forhold

6.1 Forplejning

De indsatte får udleveret pålægsportioner i plasticbakker (og brød) til frokost og varm mad til aftensmad. Arresthuset oplyste at de indsatte ikke har klaget over maden. De indsatte har hver dag kl. 17.30 også mulighed for på en seddel at bestille mad der bringes fra et lokalt pizzeria.

De indsatte kan på samme seddel afbestille den varme mad til aftensmaden, men det sker at de indsatte glemmer dette. Arresthuset oplyste at der ind i mellem, og så vidt jeg forstår kun i mindre omfang, bliver smidt mad ud, men at der alene er tale om en til to portioner. I nogle tilfælde får én indsat to portioner mad.

Jeg og mine medarbejdere spiste under inspektionen den samme mad som de indsatte fik den dag til frokost. Maden giver mig ikke anledning til bemærkninger.

I det jeg henviser til mine bemærkninger under inspektionen om at der ikke bør smides mad ud i større omfang, noterer jeg mig det oplyste fra arresthuset om at dette stort set ikke sker i arresthuset.

6.2 Købmandsordning

De indsatte kan købe varer fra købmanden to gange om ugen (mandag og fredag) ved brug af en bestillingsseddel der afleveres til personalet om morgenen. De indsatte afregner selv over for købmanden. De indsatte får købmandens tilbudsaviser og kan købe varerne til samme pris som i købmandsforretningen.

6.3 Besøg

De indsatte kan få besøg i besøgslokalet. Lokalet benyttes også som forsvarerlokale. Forsvarere kan dog også benytte arresthusets mødelokale. Indsatte som får besøg af personer der skal rejse langt, får ofte besøg sidst på dagen, og ofte forlænges sådanne besøg til flere timer.

6.4 Telefon

Arresthuset oplyste under inspektionen at de indsatte kan ringe fra en trådløs telefon som de får udleveret fra kontoret og kan tage med ind i besøgsrummet.

Af husordenen af 4. februar 2008 som jeg modtog forud for inspektionen, fremgår bl.a. følgende:

”Varetægtsarrestanter kan ikke føre telefonsamtaler.”

Spørgsmålet om varetægtsarrestanters adgang til telefonsamtaler er reguleret i §§ 75-79 i varetægtsbekendtgørelsen. Reglerne giver arrestanter en vis adgang til telefonsamtaler. Efter § 75 i bekendtgørelsen kan varetægtsarrestanter få tilladelse til at telefonere hvis forbindelsen gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes, og i det omfang det er praktisk muligt. Det er dog en forudsætning at hverken politiet eller institutionens ledelse af hensyn til henholdsvis efterforskningen eller orden og sikkerhedsmæssige hensyn modsætter sig det. Endvidere er der efter § 76 i almindelighed adgang for de indsatte til at føre telefonsamtaler med forsvarere.

Efter husordenens formulering (jf. citatet ovenfor) synes det umiddelbart udelukket at varetægtsarrestanter kan foretage telefonsamtaler. Hvis husordenen administreres efter sin ordlyd – dvs. således at varetægtsarrestanter aldrig; og således heller ikke efter en konkret vurdering, eller til forsvarere, kan få tilladelse til at telefonere – er arresthusets praksis for de varetægtsarrestanters telefonsamtaler ikke i overensstemmelse med de gældende regler i varetægtsbekendtgørelsen, jf. ovenfor.

Jeg beder arresthuset og direktoratet om en udtalelse om hvordan husordenens bestemmelse om arrestanters telefonsamtaler administreres.

Jeg henstiller samtidig til arresthuset at revidere husordenen så den bliver i overensstemmelse med varetægtsbekendtgørelsens §§ 75 og 76. Jeg beder om underretning når husordenen er revideret.

6.5 Talsmandsordning

Arresthuset oplyste at der ikke er nogen talsmandsordning i arresthuset, men at de indsatte i arresthusets folder som ligger på cellerne, indirekte bliver opfordret til at vælge en talsmand. I praksis fungerer gangmanden i et vist omfang som talsmand. Problemerne løses i det daglige ved uformelle samtaler med arresthusets ledelse.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 1, der også gælder varetægtsarrestanter som ikke er isolerede i medfør af retsplejeloven, jf. § 9 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 735 af 25. juni 2007 om gennemførelsen af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner), skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd. Også i tilfælde af at der ikke (aktuelt) er interesse for en talsmandsordning i arresthuset, skal der alligevel fastsættes regler (af et nærmere bestemt indhold) om talsmandsordningen i husordenen, jf. talsmandsbekendtgørelsens § 8. I Direktoratet for Kriminalforsorgens følgebrev til udsendelsen af talsmandsbekendtgørelsen til kriminalforsorgens institutioner (skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001) forudsatte direktoratet at reglerne var udstedt inden bekendtgørelsens ikrafttræden.

Jeg har noteret mig at der i husordenen er oplysninger om muligheden for at vælge en talsmand, men jeg forstår umiddelbart at der ikke er fastsat nærmere regler om ordningen, jf. § 8 i talsmandsbekendtgørelsen.

Det er beklageligt at arresthuset – på trods af direktoratets skrivelse fra 2001, jf. ovenfor – så vidt ses ikke har fastsat regler om talsmandsordningen.

Jeg henstiller at der snarest muligt fastsættes regler om talsmandsordningen og anmoder arresthuset om at modtage kopi af reglerne når de er fastsat.

7. Samtaler med de indsatte

Jeg havde som nævnt i pkt. 1 samtaler med to indsatte under min inspektion. De har begge efterfølgende modtaget et særskilt brev om behandlingen af de klagepunkter og bemærkninger som de fremførte over for mig.

Nogle af bemærkningerne vedrørende de generelle forhold i arresthuset som blev fremført over for mig, har jeg på et afsluttende møde i forbindelse med inspektionen viderebragt til ledelsen. Jeg henviser til mine bemærkninger under pkt. 2.3.5 om motivationsrummet og pkt. 2.3.6 om gårdtursarealet.

8. Gennemgang af rapporter

Under inspektionen afleverede jeg et brev med anmodning om udlån af samtlige akter – dvs. forhørsnotatet/forlægget i disciplinærsagerne, underliggende rapporter og eventuelle yderligere dokumenter – i sager om bl.a. disciplinærstraf, sager om udelukkelse fra fællesskab, magtanvendelse og anvendelse af håndjern. For så vidt angår disciplinærsagerne omfattede min anmodning både sager der var behandlet efter § 6 og § 7 i disciplinærstrafbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse). Jeg bad om at antallet af rapporter i hver kategori blev begrænset til de seneste 10 sager forud for den 31. januar 2008 (varslingsdatoen).

Den 26. marts 2008 modtog jeg i alt 13 sager fra Arresthuset i Holstebro. Af arresthusets følgebrev fremgår det at rapporterne mv. er fra perioden fra den 1. januar 2006 til den 31. januar 2008 (varslingsdatoen).

Sagerne fordeler sig på 10 disciplinærsager (heraf syv forhørssager og tre bødeforlægssager), to sager om anvendelse af håndjern og én sag vedrørende beslutning om anbringelse i observationscelle (som skete i Statsfængslet Midtjylland). I en af disciplinærsagerne var der en midlertidig udelukkelse fra fællesskab, og i en anden af disciplinærsagerne skete der forudgående forhørs-celleanbringelse.

Arresthuset oplyste at der i perioden ikke har været sager om bl.a. udelukkelse fra fællesskab.

Efter min gennemgang af det materiale som jeg modtog fra arresthuset den 26. marts 2008, har jeg tilsyneladende ikke modtaget alt det materiale som er omfattet af min anmodning af 6. marts 2008, jf. straks nedenfor.

I en af forhørssagerne (541/2007/0002) er der henvist til at der er vedlagt magtanvendelsesrapport med j.nr. 2007/541/00026-0001.

Jeg har ikke modtaget magtanvendelsesrapporten og beder om at modtage kopi af rapporten.

I en anden forhørssag (541/2006/0023) om fund af Ecstasy-piller hos den indsatte fremgår det af forhørsnotatet og en rapport af 1. september 2006 at pillerne er identiske med de piller der tidligere blev fundet hos en anden navngiven indsat. I rapporten af 1. september 2006 henvises der således i parentes til en "særskilt rapport" herom som jeg ikke har modtaget som bilag til sagen. Det fremgår endvidere at der åbenlyst foregik en "handel" mellem de to indsatte (hvor den indsatte med sagen 541/2006/0023 var modtager af pillerne). Jeg har ikke modtaget en disciplinærsag eller anden sag i forhold til denne anden navngivne indsatte besiddelse og/eller overdragelse af de samme Ecstasy-piller. Jeg går ud fra at en sådan eventuel sag ligger indenfor min anmodning af 6. marts 2008.

Jeg beder om at modtage kopi af den nævnte "særskilte rapport" om fundet af Ecstasy-pillerne. Endvidere beder jeg arresthuset om at oplyse hvorvidt arresthuset i forlængelse af denne særskilte rapport oprettede en disciplinærsag (eller en anden sag) i anledning af det oprindelige fund af pillerne hos den indsatte der efter det oplyste tilsyneladende overdrog pillerne til den indsatte med sagen 541/2006/0023.

Jeg har modtaget kopi af underliggende rapporter til en af de tre bødesager og til tre af de syv forhørssager. I de øvrige disciplinærsager har jeg således alene modtaget (kopi af udskrift af) selve bødeforlægget eller forhørsprotokollen.

I en sag om bl.a. besiddelse af en mobiltelefon (541/2006/0025) er der i forhørsnotatets afsnit med sagsfremstillingen henvist til en rapport af 11. september 2006. Jeg har ikke modtaget rapporten. Tilsvarende gør sig gældende i en sag om undvigelse (541/2008/0001) hvor der er henvist til "rapporten" uden at denne er vedlagt det materiale som jeg har modtaget i forlængelse af min anmodning af 6. marts 2008.

Jeg beder om at modtage kopi af de rapporter som der udtrykkeligt er henvist til i de to ovennævnte disciplinærsager.

Jeg har i flere andre sager som nævnt ovenfor alene modtaget bødeforlægget eller forhørsprotokollen – og således ikke noget eventuelt bagvedliggende materiale. I tilfælde af at der findes yderligere materiale i form af rapporter, notater mv. til alle de sager som jeg allerede har modtaget, beder jeg om at modtage dette materiale, jf. min anmodning af 6. marts 2008.

Idet arresthuset ikke har oplyst at sagerne har været indbragt for Direktoratet for Kriminalforsorgen, jf. min anmodning af 6. marts 2008, går jeg ud fra at dette ikke er tilfældet i nogle af sagerne.

Ved min gennemgang af sagerne er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af selve beslutningen om at anvende indgrebene i de enkelte tilfælde. Min gennemgang har været koncentreret om hvorvidt proceduren efter de gældende regler er blevet fulgt.

Ved min undersøgelse har jeg særlig været opmærksom på hvorvidt der i sagerne er gennemgående fejl. Enkeltstående fejl er derfor som udgangspunkt ikke omtalt. I de tilfælde hvor jeg kun har modtaget en enkelt eller to sager inden for en kategori, vil min undersøgelse naturligvis ikke kunne afspejle eventuelle gennemgående fejl.

8.1 Disciplinærsager

8.1.1 Lidt om sagerne

Jeg modtog som nævnt syv forhørssager og tre bødeforlægssager. Fem af de forhørssager jeg har modtaget, er kopier af tidligere udskrifter fra forhørsmodul i klient-systemet som er underskrevne og sat i et ringbind (protokol). Tilsvarende gælder for de tre bødeforlægssager som jeg har modtaget. De to resterende forhørsnotater er først skrevet ud fra klientsystemet den 25. marts 2008 i forbindelse med arresthusets oversendelse af sagerne samme dag som svar på min anmodning af 6. marts 2008.

De syv sager vedrører i fire tilfælde fund af hash (og i to af disse også rygeredskaber). De øvrige sager (hvor der er henvist til § 67, nr. 7, i straffuldbyrdelsesloven) vedrører videregivelse af ordineret medicin til en anden indsat, fund af indslumringspiller (Fenegan) og fund af en mobiltelefon. En af disse sager og en anden sag vedrører også ulovlige stoffer. Herudover vedrører sagerne manglende efterkommelse af personalets anvisninger og et tilfælde med forsøg på undvigelse fra arresthuset.

I tre tilfælde blev sagen afsluttet med bødeforlæg. I fem tilfælde udmundede disciplinærsagen i bøde – i tre af disse tilfælde i kombination med ubetinget straffcelle eller betinget straffcelle. I to af disse sager blev der tale om yderlige reaktioner i form af yderligere udsættelse af udgang og udelukkelse fra fællesskab. I to bødesager blev

der tale om henholdsvis (kun) bøde og bøde i kombination med tilbagekaldelse af udgang. I en sag blev der (alene) tale om strafcelle. Endelig blev der i en sag tale om overførsel til et andet arresthus. I fire sager blev der tale om konfiskation.

8.1.2 Retsgrundlaget

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67 ff.). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscele og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen).

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, dog således at varetægtsarrestanter højst kan ikendes strafcelle i to uger, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2, 1. pkt.

8.1.3 Betingelser

Straffuldbyrdelseslovens § 67 indeholder en opremsning af i hvilke tilfælde en indsat kan ikendes en disciplinærstraf. Det kan ske ved overtrædelse af lovens § 32 (om manglende efterkommelse af personalets anvisninger mv.) (nr. 1), ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå (nr. 2), ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1 (nr. 3), ved nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a (nr. 4), ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer der er forbudt efter den almindelige lovgivning (nr. 5), ved overtrædelse af straffelovgivningen når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen (nr. 6), ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 7), og ved overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 8).

For så vidt angår regler fastsat af institutionens leder, har jeg modtaget arresthusets husorden af 4. februar 2008. Husordenen omtaler i flere afsnit muligheden for ikendelse af disciplinærstraf.

I afsnittet "Omgangstone" er der henvist til "... disciplinærstraf på baggrund af straf-fuldbyrdeslovens § 67, nr. 6, jfr. § 68 n...".

§ 67, nr. 6, vedrører disciplinærstraf for overtrædelse af straffelovgivningen når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen. Jeg går ud fra at arresthuset med det anførte i citatet ovenfor om omgangstone sigter til bestemmelsen i § 67, nr. 8, om overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder hvori det er bestemt at overtrædelsen kan medføre disciplinærstraf.

Jeg går ud fra at henvisningen til § 67, nr. 6, vil blive rettet til § 67, nr. 8, i forbindelse med en revision af husordenen. Jeg anbefaler at henvisningen til "§ 68 n" – som formentlig beror på en slåfejl – også rettes, og at det eventuelt samtidig præciseres at disciplinærstraf ifølge § 68 kan bestå i advarsel, bøde og (eventuelt betinget) straffelse.

I husordenens afsnit "Genstande i øvrigt" er der henvist til genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2 om ikendelse af disciplinærstraf for overtrædelse af § 2.

Efter den gældende genstandsbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 736 af 25. juni 2007 om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande m.v. og penge i kriminalforsorgens institutioner) er § 35, stk. 2, rette hjemmel til ikendelse af disciplinærstraf for overtrædelse af bekendtgørelsens § 2.

Jeg går ud fra at arresthuset ved en revision af husordenen også vil rette henvisningen til § 21, stk. 2, i genstandsbekendtgørelsen og i stedet for vil henvise til § 35, stk. 2.

Af § 68 fremgår det at der som disciplinærstraf kan anvendes advarsel, bøde og straffelse. Et disciplinært forhold kan dog også medføre andre reaktioner end en disciplinærstraf, f. eks. tilbagekaldelse af udgang. Sådanne andre reaktioner bør overvejes, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 11.

I syv tilfælde er der i afgørelsen henvist til nr. 7 (om overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren der kan medføre disciplinærstraf – i alle tilfælde genstandsbekendtgørelsen samt i ét af tilfældene også udgangsbekendtgørelsen). I ét af de syv tilfælde er der henvist til nr. 7 to gange for to forhold begået af den samme indsatte og til nr. 5 i samme sag. I en anden sag er der alene henvist til nr. 5. I de øvrige to tilfælde er der henvist til henholdsvis nr. 1 og nr. 2.

8.1.4 Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er med delt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolles, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

8.1.5 Partshøring

Der er i alle forhørssagerne en gengivelse af den indsattes forklaring i forhørsprotokolten (hvis den indsatte har ønsket at afgive forklaring). Jeg lægger derfor til grund at der i alle tilfælde er sket partshøring efter § 7, stk. 1, i disciplinærstrafbekendtgørelsen. Det fremgår ikke af det materiale som jeg har modtaget, hvordan partshøringen er gennemført, men det kan som det fremgår af pkt. 6 i vejledningen ske ved oplæsning eller udlevering af indberetningen og de øvrige akter i sagen. Bortset fra i et tilfælde (541/2008/0001) hvor indsatte har ”nægtet alt”, har den indsatte ved partshøring ikke konkret bestridt rigtigheden af nærmere faktiske oplysninger (om hvad der er sket i sagen) der er af væsentlig betydning for disciplinærsagens afgørelse.

8.1.6 Begrundelse

Som det fremgår af citatet af § 8, stk. 5, 3. pkt., i pkt. 8.1.4 skal forhørsnotatet indeholde en begrundelse der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Af pkt. 9 i vejledningen fremgår det hvad notatet/begrundelsen nærmere skal indeholde.

For så vidt angår de faktiske omstændigheder der er tillagt betydning for afgørelsen, fremgår det af pkt. 9, 1. pind, at notatet skal indeholde en selvstændig gengivelse af de oplysninger der findes i sagen. Det fremgår herefter at det således ikke vil være tilstrækkeligt at gengive oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen alene ved en henvisning til en underliggende rapport.

I en sag om bl.a. besiddelse af en mobiltelefon (541/2006/0025) er der i forhørsnotatets afsnit med sagsfremstillingen henvist til en rapport af 11. september 2006. Herefter indeholder afsnittet en gengivelse af oplysninger i sagen samt sagens forløb.

Jeg går ud fra at rapporten (som jeg som nævnt ovenfor ikke har modtaget) ikke indeholder faktiske oplysninger som ikke er gengivet i samme afsnit om sagsfremstillingen, jf. pkt. 9, 1. pind, i vejledningen. Jeg bemærker at forhørsnotatet i øvrigt lever op til kravene i forvaltningslovens § 24.

Begrundelsen skal angive hvad der er anset for bevist og ikke bevist, og hvad der i forbindelse med bevisbedømmelsen er lagt vægt på, jf. pkt. 9, 2. og 3. pind, i vejledningen.

I alle tilfælde er forhørsprotokollens felt med overskriften "bevisbedømmelse" udfyldt. I flere tilfælde har den indsatte erkendt det disciplinære forhold, og der er henvist hertil under overskriften "bevisbedømmelse". Indsattes erkendelse indebærer at der ikke skal foretages en nærmere bevisførelse, men noget andet er at der fortsat skal ske en bevisbedømmelse. Det er dog tilstrækkeligt at henvise til at den indsatte har erkendt det disciplinære forhold.

I en sag om forsøg på undvigelse fra kælderens ved arresthusets kondirum (541/2008/0001) hvor den indsatte "nægter alt" (efter at være forelagt en rapport), er der i bevisbedømmelsen blot henvist til indholdet af "rapporten" (som jeg som nævnt tidligere ikke har modtaget). Der er ved bevisbedømmelsen endvidere lagt vægt på den indsattes reaktion på forhøret og de øvrige indsattes reaktion på hændelsen. Herudover fremgår det at forhørslederen havde talt med de indsatte der også havde været i kondirummet samme dag.

Jeg forstår det anførte således at forhørslederen har forkastet den indsattes forklaring og lagt en rapport med nogle vidneudsagn fra fire andre indsatte – herunder to som angiveligt havde konstateret bl.a. indsattes forsøg på at bryde en dør op – til grund for afgørelsen.

Det skal som nævnt ovenfor udtrykkeligt fremgå hvad der konkret i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, og hvis den indsattes forklaring er forkastet, må det i bevisbedømmelsen anføres nærmere hvorfor. Dette burde således også være fremgået af begrundelsen i det konkrete tilfælde. Jeg har herved lagt vægt på at det efter min opfattelse ikke er tilstrækkeligt at der på en overordnet måde blot henvises til indholdet af en rapport, indsattes reaktion og at forhørslederen har talt med øvrige indsatte. Jeg henviser herved til princippet i pkt. 9, 1. pind, i vejledningen. Jeg har dog ikke grundlag for udtale at bevisbedømmelsens udfald er forkert.

Begrundelsen skal indeholde en angivelse af hvilke bestemmelser i lovgivningen (og eventuelt i interne regler) der anses for overtrådt, jf. pkt. 9, 4. pind, i vejledningen. Den almindelige regel om begrundelse i forvaltningslovens § 24 finder anvendelse. Heraf følger bl.a. at begrundelsen for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler som afgørelsen er truffet efter.

I en sag (541/2006/0003) om fund af hash er der i forhørsnotatet henvist til at afgørelsen er truffet efter straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, jf. genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 1.

Med ikrafttrædelsen af den dengang relevante genstandsbekendtgørelse (nr. 208 af 18. marts 2005) blev den også nu gældende § 35, stk. 2, rette hjemmel til ikendelse af disciplinærstraf for overtrædelse af bekendtgørelsens § 2.

Jeg henviser til det jeg har anført herom ovenfor i afsnit 8.1.3

I en sag (541/2006/0004) om fund af hash (uden rygeredskaber) er der i sigtelsen henvist til genstandsbekendtgørelsens § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 1. I afgørelsen er der derimod henvist til § 21, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 2, om genstande som kan benyttes i forbindelse med misbrug af euforiserende stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning.

I en sag (541/2006/0019) om fund af både hash og rygeredskaber er der i forhørsnotatets afsnit om sigtelsen og afgørelsen alene henvist til genstandsbekendtgørelsens § 35, stk. 2, jf. § 2, stk. 1, nr. 2.

Jeg er i den ene af de ovennævnte sager (541/2006/0019) i hvert fald enig i henvisningen til § 2, stk. 1, nr. 2, i genstandsbekendtgørelsen for så vidt angår fund af rygeredskaberne, jf. herved pkt. 4 i den tilhørende vejledning. Efter min opfattelse burde der umiddelbart også i denne sag være henvist til § 2, stk. 2, nr. 1, for så vidt angår fundet af hashen, (jf. ordlyden heraf og f.eks. en af de andre sager (541/2006/0003) som jeg har modtaget). I den nævnte sag var der alene tale om fund af hash, og der blev alene henvist til § 2, stk. 2, nr. 1 (og ikke også bestemmelsens stk. 2, nr. 2) Jeg går ud fra at det ovennævnte om henvisningen alene til § 2, stk. 1, nr. 2, ikke har haft konkret betydning for arresthusets afgørelse af sagen.

Jeg går i den første af de ovennævnte sager (541/2006/0004) endvidere ud fra at henvisningen til bl.a. § 2, stk. 1, nr. 2, i afgørelsen beror på en skrivefejl og at der rettelig i afgørelsen – som i sigtelsen – burde have været henvist alene til § 2, stk. 1, nr. 1 i forhold til det i sagen omhandlede fund af hash.

I de sager om fund af hash som jeg har modtaget, er der henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, og genstandsbekendtgørelsen som vedrører besiddelse af (bl.a.) stoffer. I en sag om fund af Ecstasy-piller (541/2006/0023) er der i forhørsnotatet for så vidt angår hjemmelsgrundlaget henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 5, om indtagelse af ulovlige stoffer. Ud fra rapporten af 1. september 2006 og notatet handler sagen (kun) om fund af en pose med fem piller.

Det er min opfattelse at der i stedet for § 67, nr. 5, burde have været henvist til § 67, nr. 7, jf. genstandsbekendtgørelsen, idet sagen ud fra notatets gengivelse af de faktiske omstændigheder (alene) omhandler besiddelse af ulovlige stoffer – og ikke (også) indtagelse af sådanne stoffer. Jeg beder om bemærkninger til min retsopfattelse.

I tilfælde af at arresthuset og Direktoratet for Kriminalforsorgen kan tilslutte sig min retsopfattelse, beder jeg om en udtalelse om hvorvidt sondringen: besiddelse og/eller indtagelse af ulovlige stoffer (samt et forkert valg af retsgrundlag i den forbindelse) kan have (og i den konkrete sag har haft) betydning for udmålingen af disciplinærstraffen som i det konkrete tilfælde blev truffet i henhold til normalreaktionsskemaet. Jeg beder om sammen med udtalelsen at modtage en kopi af normalreaktionsskemaet.

I to sager udmundede sagerne i andre reaktioner end disciplinærstraf. I det ene tilfælde (541/2007/0002) var der tale om disciplinærstraf i kombination med andre reaktioner. I det andet tilfælde (541/2008/0001) var der tale om at sagen kun blev afsluttet med andre reaktioner end disciplinærstraf.

Således fremgår det af forhørsprotokollen i den ene sag om forsøg på undvigelse (541/2008/0001) at der i sigtelsen og afgørelsen er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 2. Herefter fremgår det at der med afslutningen af sagen alene blev truffet afgørelse om at overføre den indsatte til andet arresthus (overførsel mellem ensartede institutioner) og at udelukke den indsatte fra fællesskab indtil overførslen kunne effektueres.

Da disciplinærsagen ikke mundede ud i en disciplinærstraf (der som tidligere nævnt kun kan bestå i advarsel, bøde eller (eventuelt betinget) strafcelle), er det ikke korrekt at henvise til § 67, nr. 2, som er en bestemmelse om disciplinærstraf. Der burde rettelig have været henvist til § 26 og § 63 i straffuldbyrdelsesloven om henholdsvis overførsel og (midlertidig) udelukkelse fra fællesskab.

At der ikke i disciplinærstrafsagens forhørsnotat er en henvisning til de retsregler som arresthuset har lagt til grund for afgørelserne om (midlertidig) udelukkelse fra fællesskab og overførsel, jf. herved forvaltningslovens § 24 – og kravet heri om henvisning

til relevante retsregler – er beklageligt. Det bemærkes at jeg går ud fra at der i sagen ikke også er udfærdiget notat i klientsystemets andre moduler.

Af forhørsprotokollen i sagen om manglende efterkommelse af personalets anvisninger (541/2007/0002) er der i sigtelsen og afgørelsen alene henvist til § 67, nr. 1, jf. § 32 i straffuldbyrdelsesloven. Sagen mundede udover strafcelle også ud i en afgørelse om at fratage den indsatte adgangen til fællesskab med andre indsatte.

At der i denne sag er henvist til straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, giver mig ikke anledning til bemærkninger. Jeg går ud fra at arresthuset ved behandlingen af sagen har vurderet at afgørende ordens- eller sikkerhedshensyn krævede at der – udover fratagelse af den indsatte adgang til fællesskab – også blev ikendt disciplinærstraf, jf. herved pkt. 11 i vejledningen om disciplinærstraf.

Det er derimod på samme måde som i den lige ovenfor omtalte sag beklageligt at forhørsnotatet ikke indeholder en henvisning til de retsregler som arresthuset har lagt til grund for afgørelsen vedrørende fratagelse af fællesskab, jf. herved forvaltningslovens § 24 og det nævnte krav om henvisning til relevante retsregler. At notatet ikke indeholder en sådan henvisning, finder jeg beklageligt.

Afgørelserne i de to ovennævnte sager om andre reaktioner end disciplinærstraf er udarbejdet i klientsystemets modul til disciplinærsager.

Jeg går ud fra at baggrunden for at arresthuset har anvendt klientsystemets modul til i de to ovennævnte disciplinærsager at træffe afgørelser om andre reaktioner end disciplinærstraf efter § 67 i straffuldbyrdelsesloven, i det ene tilfælde er at sagen startede som en disciplinærsag, og at det først efterfølgende blev vurderet at der kun skulle anvendes andre reaktioner end disciplinærstraf efter straffuldbyrdelsesloven – og at der i det andet tilfælde var tale om at sagen fra starten af vedrørte både disciplinærstraf og andre reaktioner efter straffuldbyrdelsesloven.

Jeg beder arresthuset oplyse om dette er korrekt forstået.

Jeg beder i forlængelse heraf direktoratet om at udtale sig generelt om hvorvidt der i de såkaldte "blandede sager" skal anvendes mere end et modul – således at der f.eks. i anledning af ét forhold i en og samme sag både anvendes modulet til sager om disciplinærstraf til at træffe afgørelse om f.eks. strafcelle og samtidig et andet modul i klientsystemet til at træffe afgørelse om f.eks. overførsel til et andet arresthus.

I sagen om forsøg på undvigelse (541/2008/0001) er der i bevisbedømmelsen bl.a. henvist til "indholdet af rapporten" – uden at jeg som nævnt i øvrigt har modtaget rapporten. Forhørsprotokollens sagsfremstilling indeholder formentlig en gengivelse af hvad en fængselsfunktionær har indberettet om hændelsen.

Jeg har som nævnt ikke modtaget den underliggende rapport som der er henvist til i bevisbedømmelsen, men jeg går ud fra at protokollens sagsfremstilling gengiver indholdet af "rapporten", jf. § 8, stk. 2, nr. 1, i disciplinærstrafbekendtgørelsen. Hvis min antagelse er korrekt, giver bevisbedømmelsen i sagen mig ikke anledning til bemærkninger i forhold til pkt. 9, 1. pind, i den tilhørende vejledning, jf. ovenfor. Jeg beder arresthuset forholde sig til min antagelse og sende mig en kopi af den omtalte rapport.

Tilsvarende er der også i sagen om manglende efterkommelse af personalets anvisninger (541/2007/0002) blot henvist til bl.a. en vedlagt rapport med journalnummer 2007/541/00026-0005 og en magtanvendelsesrapport med journalnummer 2007/541/00026-0001. Sidstnævnte rapport har jeg ikke modtaget.

Jeg mener ikke at forhørsprotokollen i sig selv lever op til de krav til begrundelsen der stilles i forvaltningslovens § 24, jf. herved pkt. 9, 1. pind, i disciplinærstrafvejledningen. Imidlertid har jeg noteret mig at den vedlagte rapport indeholder oplysninger som (helt eller delvist) – frem for en ren henvisning – burde have været gengivet i forhørsprotokollens sagsfremstilling, jf. pkt. 9, 1. pind i vejledningen. Jeg henviser i øvrigt til pkt. 8 hvor jeg beder om at modtage kopi af den ovennævnte magtanvendelsesrapport.

8.1.7   Kompetence mv.

Institutionens leder eller den der bemyndiges hertil, har kompetencen til at ikende en indsat disciplinærstraf, jf. straffuldbyrdelseslovens § 67.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en vejledning (nr. 11991 af 29. juni 2001) fastsat nærmere om regler om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner. Af vejledningens punkt 10 fremgår det bl.a. at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i lokale regler i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil. Det fremgår også af vejledningen at de lokale regler bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I pkt. 7 er det endvidere anført at institutionens ledelse ved delegation af kompetencen bør inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til særlig tvivl. Det kan f.eks. være i tilfælde af tvivl om hvad der kan anses for bevist, el-

ler om hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt, jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 2.

Afgørelserne om ikendelse af disciplinærstraf er truffet af arrestforvareren og i tre tilfælde af overvagtmasteren som jeg går ud fra er bemyndiget til at træffe afgørelse.

Det fremgår ikke af husordenen af 4. februar 2008 eller af andet materiale som jeg har modtaget, hvem der træffer afgørelse i disciplinærsager.

Jeg går som nævnt ud fra at overvagtmasteren har bemyndigelse til at træffe afgørelse i disciplinærsager som det er sket i tre af de sager jeg har modtaget. Da der tilsyneladende ikke er fastsat lokale regler om kompetencen, går jeg ud fra at arresthuset snarest vil fastsætte sådanne regler om hvem der kan behandle og træffe afgørelse i bl.a. disciplinærsager, jf. direktoratets vejledning ovenfor.

Jeg beder om at modtage en kopi af de lokale regler når de er fastsat. Samtidig hermed beder jeg om oplysninger om ledelsens tilsyn med området.

8.1.8 Klagevejledning mv.

Klagefristen på to måneder i § 111, stk. 2, i straffuldbyrdelsesloven gælder alene for dømte (afsonere). Efter bestemmelsen gælder der således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter.

I alle forhørssagerne (bortset fra 541/2008/0001) er der henvist til klagefristen på 2 måneder uanset om sagen vedrører en afsoner eller en varetægtsarrestant. I to af disse sager (541/2006/0003 og 541/2006/0025) fremgår det ikke hvilken status den indsatte har. Jeg bemærker hertil at jeg i nogen af forhørssagerne som nævnt ikke udover forhørsprotokollen har modtaget underliggende rapportmateriale.

Det er beklageligt at arresthusets klagevejledning i nogle sager om varetægtsarrestanter har omfattet oplysning om en klagefrist. Jeg går ud fra at arresthuset fremover kun vil oplyse om klagefristen i sager om afsonere, jf. herved § 111, stk. 2, i straffuldbyrdelsesloven.

8.1.9 Protokollen

Efter § 8, stk. 1, i disciplinærstrafbekendtgørelsen skal der gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol. Nærmere regler herom findes i pkt. 10 i disciplinærvejledningen.

Af vejledningens pkt. 10 fremgår det at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering (paginering) således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre at det kan konstateres at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen.

Arresthuset i Holstebro har anvendt klientsystemet hvorfra de enkelte dokumenter er printet ud og underskrevet. Det fremgår af de fleste af kopierne at der er sat huller i dokumenterne med en hullemaskine. I to tilfælde (541/2008/0001 og 541/2007/0002) er der ikke huller i kopierne af forhørsnotaterne, og det fremgår af protokollen at de begge er skrevet ud den 25. marts 2008; samme dag som arresthuset besvarede min anmodning af 6. marts 2008 om at modtage rapportmateriale.

Jeg går ud fra at de to sidstnævnte rapporter efterfølgende er indsat i arresthusets ringbind med disciplinærsager. Herefter lægger jeg til grund at arresthuset opbevarer udskrifterne i ringbind eller tilsvarende i overensstemmelse med § 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen og pkt. 10 i den tilhørende vejledning. Jeg foretager mig derfor ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Forhørsprotokollerne fylder i alle tilfælde mere end en side. Det fremgår af disse at der er tale om "side 1 af 2" osv., men de kopier som jeg har modtaget, er ikke forsynet med fortløbende paginering af de enkelte sider.

Det er beklageligt at kravet om fortløbende paginering i disciplinærvejledningens pkt. 10 ikke er overholdt. Jeg går ud fra at arresthuset i fremtiden er opmærksomt på kravet om fortløbende paginering.

Statsfængslet ved Sdr. Omme har i forbindelse med min inspektion dér i en udtalelse af 28. maj 2003 oplyst at allokeringsnummeret ikke er et nummer der relaterer sig til forhørsprotokollen, men et nummer som klientsystemet automatisk opretter ved oprettelsen af en sag. I sagen om inspektionen af Arresthuset i Helsingør har jeg på baggrund af oplysninger fra arresthuset og Direktoratet for Kriminalforsorgen lagt til grund at der i klientsystemet sker en fortløbende nummerering af alle disciplinærsager.

Jeg har fra Arresthuset i Holstebro modtaget sager med allokeringsnumre der alle starter med 541 (for Arresthuset i Holstebro) og dernæst årstallet samt et nummer. Jeg har modtaget følgende sager (angivet med nummeret til sidst i allokeringsnummeret):

<u>2006:</u>	<u>2007:</u>
0003	0002
0004	
0012	<u>2008:</u>
0013	0001
0019	
0023	
0024	
0025	

Jeg er opmærksom på at en sag hvor der afholdes forhør med henblik på disciplinærstraf, og hvor der således oprettes en sag med et allokeringsnummer, ikke altid udmunder i en disciplinærstraf.

Jeg går ud fra at baggrunden for at jeg ikke har modtaget sagerne med de mellemliggende allokeringsnumre er at disse sager ikke er udmundet i disciplinærstraf, men med andre reaktioner som falder uden for min anmodning af 6. marts 2008. Jeg beder arresthuset om at oplyse om dette er korrekt og i modsat fald oplyse hvad sagerne med de mellemliggende allokeringsnumre handler om.

Af pkt. 10 i vejledningen fremgår det også at en hvis en side ikke udfyldes helt, skal det markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er føjet noget til et færdigt notat. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i sagen om min inspektion af Arresthuset i Helsingør på min forespørgsel oplyst at kravet om markering med lodret streg på ikke-udfyldte sider af notatet fortsat er gældende uanset at det ikke er muligt efterfølgende at ændre i et forhørsnotat som er skrevet i klientsystemet.

Alle de notater fra forhørsprotokollen som jeg har modtaget, fylder mere end en side, men der er ikke i nogen af notaterne tilføjet en lodret streg i notaterne i overensstemmelse med pkt. 10 i vejledningen.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover vil være opmærksomt på pkt. 10 i den ovennævnte vejledning.

8.1.10 Sagsbehandlingstid

Disciplinærsager skal behandles så hurtigt som muligt, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 5. Af pkt. 3 i den tilhørende vejledning fremgår følgende:

” ...

I nogle tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Endvidere kan det i visse tilfælde være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner. Blandt andet af disse grunde kan der ikke fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden disciplinærsagen er færdigbehandlet. Institutionen bør dog i alle tilfælde sikre, at indberetninger gennemlæses ved modtagelsen, med henblik på en vurdering af, hvordan sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt. Det er endvidere væsentligt, at et eventuelt forhør afholdes hurtigst muligt, således at de involverede endnu har det passerende i frisk erindring.”

Forhøret blev i de fleste tilfælde afholdt samme dag eller dagen efter at et forhold var konstateret. I to tilfælde blev forhøret afholdt henholdsvis tre og fire dage efter konstateringen af forholdet, jf. det underliggende rapportmateriale om det disciplinære forhold i forhørsprotokollen.

Sagsbehandlingstiden i de disciplinærsager som jeg har modtaget, giver mig ikke anledning til bemærkninger.

8.1.11 Konfiskation

8.1.11.1 Betingelser

Straffuldbyrdelseslovens § 73 indeholder regler om konfiskation og gælder kun for afsonere. For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 924, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation (der henviser til retsplejelovens § 931, stk. 5). Kompetencen til at træffe bestemmelse om konfiskation over for varetægtsarrestanter er hos politiet/anklagesmyndigheden, men varetægtsarrestanten kan til arresthuset aflevere en erklæring om udenretlig vedtagelse af konfiskation som så videresendes til anklagemyndigheden, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 14. Hvis varetægtsarrestanten ikke vil afgive en sådan erklæring, skal den pågældende genstand afleveres til politiet til videre behandling efter retsplejelovens almindelige regler om beslaglæggelse mv. (som findes i lovens kapitel 74).

Er der tale om genstande eller penge som ikke er omfattet af ovennævnte bekendtgørelse, er der ikke hjemmel til at konfiskere genstanden eller pengene hos varetægtsarrestanten, uanset at der er tale om genstande eller penge som er ulovligt indført, erhvervet, tilvirket eller søgt indsmuglet i institutionen, jf. vejledningens pkt. 14, 2. afsnit. I så fald må genstanden eller pengene i stedet opbevares af institutionen i overens-

stemmelse med genstandsbekendtgørelsen eller, hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet, afleveres til politiet.

I tre sager (541/2006/0003, 541/2006/0019 og 541/2006/0004) har arresthuset foretaget konfiskation af hash med henvisning til § 73 i straffuldbyrdelsesloven, og i en sag (541/2006/0025) er der sket konfiskation af en mobiltelefon med henvisning til samme bestemmelse. Kun i den ene (2006/541/0019) af de tre sager om konfiskation af hash fremgår det udtrykkeligt af det materiale som jeg har modtaget, at der er tale om en afsoner. Af sagen om konfiskation af mobiltelefonen fremgår det indirekte at der er tale om en afsoner da den pågældende havde frigang til arbejde.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilken status de pågældende indsatte havde i de øvrige to sager hvor der skete konfiskation med henvisning til § 73 i straffuldbyrdelsesloven, og hvor den indsatte status ikke fremgår af materialet.

I en sag (541/2006/0023) om fund af Ecstasy-piller fremgår det ikke af forhørsprotokollen om der er sket konfiskation. Spørgsmålet om konfiskation er ikke omtalt i forhørsprotokollen.

Jeg har noteret mig at det fremgår af en håndskreven påtegning på den underliggende rapport i sagen at pillerne er udleveret til politiet. Oplysningen herom burde også være fremgået af forhørsnotatet i sagen.

8.1.12 Særlig let adgang til domstolsprøvelse

Af § 8, stk. 3, i disciplinærstrafbekendtgørelsen fremgår det at i tilfælde hvor der er tale om en afgørelse der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet i den særlige protokol indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Efter § 112, nr. 4, i straffuldbyrdelseslovens er der en sådan særlig let adgang til domstolsprøvelse af bl.a. en afgørelse efter § 73 om konfiskation. Det er dog en betingelse for adgangen til domstolsprøvelse efter § 112, nr. 4, at der er tale om genstande eller penge hvis værdi overstiger det almindelige vederlag der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse. (Disse beløb er fastsat i bekendtgørelsen om satser for vederlag mv. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner – nu nr. 587 af 25. juni 2008). Sådanne afgørelser om konfiskation af genstande over denne "bagatelgrænse" kan inden fire uger efter at afgørelsen er meddelt den dømte af denne kræves indbragt til prøvelse for retten.

I sagen (541/2006/0025) om konfiskation af en mobiltelefon indeholder protokollen ingen oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for den ovennævnte domstolsprøvelse.

Da det ikke fremgår af protokollen hvilken værdi mobiltelefonen havde, står det uklart for mig om den manglende oplysning i protokollen om vejledning vedrørende domstolsprøvelse efter § 8, stk. 3, i disciplinærstrafbekendtgørelsen enten skyldes en fejl i arresthuset, eller om udeladelsen skyldes at værdien af mobiltelefonen i så fald har været under "bagatelgrænsen" i straffuldbydelseslovens § 112, nr. 4. Jeg beder arresthuset om en udtalelse om baggrunden for den manglende vejledning. I tilfælde af at den manglende vejledning beror på "bagatelgrænsen", beder jeg arresthuset om at komme ind på spørgsmålet om notatpligt i forhold til en i en sådan forbindelse væsentlig oplysning om telefonens værdi.

8.2 Forhørscelleanbringelse

Arresthuset traf som nævnt beslutning om forhørscelleanbringelse (2007/541/00040-0002) som led i behandlingen af en af de disciplinærsager (541/2007/0002) som jeg har modtaget.

8.2.1 Betingelser

Efter straffuldbydelseslovens § 71 kan en indsat anbringes i forhørscelle hvis der er begrundet mistanke om at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre straffecelle som disciplinærstraf, og hvis forhørscelleanbringelse er nødvendig af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen.

I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3, 5. afsnit, er det anført at dette vil kunne være tilfældet hvis der er grund til at antage at sagens faktiske omstændigheder ikke kan afklares hvis den indsatte har adgang til fællesskab, f.eks. fordi den indsatte vil kunne påvirke eventuelle vidner eller i øvrigt vil kunne vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse (kollusionsfare).

Der er ikke oplysninger i disciplinærsagen om at der er foretaget yderligere undersøgelser efter anbringelsen i forhørscellen, eller at der forelå kollusionsfare (jf. den anden betingelse i § 71 for anbringelse i forhørscelle). Jeg bemærker herved at sagen ud fra de akter jeg har gennemgået, alene involverer den indsatte og nogle funktionærer, og at der således ikke synes at kunne være risiko for at den indsatte/sigtede ville forsøge at påvirke vidner eller på anden måde hindre sagsoplysningen.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om grundlaget for anbringelsen, jf. navnlig den anden betingelse i straffuldbyrdelseslovens § 71.

8.2.2 Varighed og ophør

Anbringelse i forhørscele må efter straffuldbyrdelseslovens § 71, stk. 2, ikke udstrækkes i længere tid end undersøgelsen nødvendiggør, og kan højst vare fem dage. Den tid som en indsat har været anbragt i forhørscele, skal efter stk. 3 fradrages i udståelsen af strafcelle. Anbringelse i forhørscele sker efter samme regler som udståelse af strafcelle, jf. stk. 4.

Efter bekendtgørelsens § 2, stk. 5, skal der gøres notat om dato og klokkeslæt for anbringelsens iværksættelse og ophør. Da denne bestemmelse findes i et afsnit der vedrører både anvendelse af forhørscele og strafcelle, går jeg ud fra at bestemmelsen ikke kun omfatter anbringelse i strafcelle, men tillige anbringelse i forhørscele. Det følger i øvrigt af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, sidste pind, at notatet om disciplinærsagen skal indeholde oplysning om varigheden af en eventuel forudgående forhørsceleanbringelse.

I en sag (541/2007/0002) blev den indsatte ikendt tre dages strafcelle for overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 1, jf. § 32, om disciplinærstraf for manglende efterlevelse af personalets anvisninger. Selvom det i afsnittet "Afgørelse og grundlag" kun uden yderligere bemærkninger er opregnet at den indsatte har været indsat i forhørscele, går jeg ud fra at den tid som den indsatte har været anbragt i forhørscele, rent faktisk er fradraget i den periode på tre dage hvor den indsatte skulle udstå strafcelle.

Jeg beder for en ordens skyld arresthuset om at bekræfte at den tid som den indsatte var anbragt i forhørscele, blev fradraget i udståelsen af strafcelle.

I forhørsprotokollen er det angivet med dato og klokkeslæt hvornår den indsatte er indsat i og udtaget af forhørscellen. I selve afgørelsen om anbringelse i forhørscele er der alene angivet tidspunktet for anbringelsen i forhørscellen.

Jeg går ud fra at der er tale om en enkeltstående fejl, og at arresthuset i fremtiden (også) vil gøre notat om dato og klokkeslæt for ophøret af anbringelsen i selve afgørelsens felt beregnet hertil, jf. min forståelse ovenfor af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 5, og vejledningens pkt. 9, sidste pind.

8.2.3 Begrundelse

Det fremgår af afgørelsen at den indsatte er orienteret om begrundelsen for anbringelsen, men der er ikke oplysninger om indholdet af denne begrundelse. Feltet med overskriften "Indsattes udtalelse" er ikke udfyldt. Det fremgår ikke om det skyldes at den indsatte ikke har haft lejlighed til at udtale sig i forhold til afgørelsen om anbringelse i forhørscellen, eller at den indsatte ikke havde nogen bemærkninger eller ikke ønskede at udtale sig.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse om overholdelsen af bekendtgørelsens § 3, stk. 3, jf. ovenfor, i sagen – herunder hvilken begrundelse den indsatte er orienteret om. Jeg beder også arresthuset om at oplyse om der foreligger notat herom og om den indsatte har ønsket at udtale sig.

8.3 Midlertidig udelukkelse fra fællesskab

I en af sagerne traf arresthuset beslutning om midlertidig udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2, jf. § 63, stk. 1, nr. 1, for at forebygge undvigelse mv. (2007/541/00125-0005). Beslutningen blev truffet som et led i en sag (541/2008/0001) hvor der blev afholdt forhør efter en sigtelse for overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 2, om bl.a. undvigelse eller forsøg herpå, og som blev afsluttet med en afgørelse om overførsel til et andet arresthus.

Jeg har udover forhørsprotokollen alene modtaget notatet "til sagen". Jeg går ud fra at der – ligesom ved endelig udelukkelse fra fællesskab – tillige anvendes et notat "til klienten".

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i sagen er udarbejdet et notat "til klienten" – og i givet fald sende mig en kopi heraf.

8.3.1 Betingelser

Betingelserne for at udelukke en indsat fra fællesskab er angivet i § 63, stk. 1, i straffuldbyrdelsesloven. Efter bestemmelsen kan udelukkelse bl.a. ske hvis det er nødvendigt for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd (nr. 1). Hvis der er grund til at antage at betingelserne for udelukkelse er opfyldt, kan institutionen midlertidigt udelukke en indsat fra fællesskab, mens spørgsmålet om udelukkelse behandles, jf. stk. 2, 1. pkt. Er der grund til at antage at betingelserne (bl.a.) i § 26 for overførsel mellem ensartede lukkede afsoningsinstitutioner er opfyldt, kan institutionen også midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab med andre indsatte mens spørgsmålet om overførsel behandles, jf. stk. 2, 2. pkt. I konsekvens af sit fremadret-

tede og forebyggende sigte er udelukkelse fra fællesskab – i modsætning til disciplinærstraf – tidsbestemt.

Det fremgår af afgørelsen i sagen at den midlertidige udelukkelse af den indsatte begyndte kl. 19.00 den pågældende dag, og at der dagen efter fra kl. 11.45 til kl. 11.50 blev afholdt forhør. Forhøret udmundede i følgende afgørelse:

”Afgørelse og grundlag

Afgørelsen er truffet efter straffuldbyrdslovens § 67, nr. 2, udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå.

Foreløbig udelukkelse fra fællesskab fra d. 24-01-2008 19:00 til d. 25-01-2008 17:00.

Øvrig afgørelse: Indsatte er gjort bekendt med at blive politianmeldt for episoden. Indsatte vil i øvrigt blive flyttet til et andet arresthus.”

Det fremgår således at den indsatte med den ovenfor citerede afgørelse forblev (midlertidigt) udelukket fra fællesskab også efter (indtil kl. 17.00) spørgsmålet om overførsel var behandlet færdigt i forhøret (der blev afsluttet kl. 11.50).

Som konsekvens af den ovenfor omtalte § 63, stk. 2, 2. pkt., i straffuldbyrdsloven – om midlertidig udelukkelse (“mens spørgsmålet om overførsel behandles”) – ser jeg sagen sådan at der ved forhørets afslutning og afgørelsen om overførsel reelt også træffes en afgørelse om udelukkelse af den indsatte efter § 63, stk. 1, hvilket der således burde have været henvist til i afgørelsen.

Jeg bemærker endvidere at en sådan afgørelse om udelukkelse som nævnt ovenfor ikke – som det umiddelbart skete i sagen – kan være tidsbestemt. Jeg forstår dog det der er anført i afgørelse om ”kl. 17.00”, således at arresthuset har udelukket den indsatte fra fællesskab, jf. § 63, stk. 1, indtil overførslen kunne effektueres.

For så vidt angår henvisningen til § 67, nr. 2, og den manglende angivelse af retsregler ved afgørelsen om overførsel henvises der til pkt. 8.1.6 om begrundelse ovenfor.

Ifølge § 4 i fællesskabsbekendtgørelsen (tidligere bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v., i fængsler og arresthuse; nu nr. 440 af 30. maj 2008) skal den indsatte ved

midlertidig udelukkelse fra fællesskab så hurtigt som muligt orienteres om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter, og have lejlighed til at udtale sig i sagen.

I afgørelsen om midlertidig udelukkelse (notatet "til sagen") er feltet med overskriften "Baggrund" ikke udfyldt, og afgørelsen indeholder således ingen oplysninger om det faktiske grundlag for afgørelsen. Det fremgår af afgørelsen at den indsatte er orienteret om hvilke retsregler afgørelsen er truffet efter og om sine muligheder for at udtale sig i sagen inden der træffes afgørelse, men feltet med overskriften "Indsattes udtalelse" er ikke udfyldt.

Jeg går ud fra at den indsatte ikke har ønsket at udtale sig i sagen – og at der normalt udtrykkeligt gøres notat herom under feltet "Indsattes udtalelse". Jeg beder arresthuset om at oplyse om min antagelse er korrekt.

Jeg beder også arresthuset om en udtalelse om den manglende udfyldelse af feltet "Grundlag" med oplysninger om de faktiske omstændigheder som arresthuset har tillagt væsentlig betydning for afgørelsen om midlertidig udelukkelse af fællesskab (og som den indsatte ikke kan få aktindsigt på baggrund af bestemmelsen i forvaltningslovens § 9, stk. 4, om "begrænset" begrundelse i bl.a. sager om udelukkelse fra fællesskab).

9. Håndjern

9.1 Indledning

Jeg har modtaget to rapporter om anvendelse af håndjern i arresthuset henholdsvis den 9. november 2007 og 31. december 2007. Da jeg kun har fået disse to sager, er min gennemgang naturligvis i mindre grad udtryk for om arresthuset generelt har overholdt procedurereglerne indenfor denne sagstype. Den ene rapport om anvendelse af håndjern den 31. december 2007 var vedlagt en "orienterende rapport" af 30. december 2007. Til den anden rapport har jeg ikke modtaget yderligere materiale.

9.2 Retsgrundlag

Anvendelse af håndjern er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 65 og bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse (sikringsmiddelbekendtgørelsen). Hertil knytter sig vejledning nr. 2 af 2. januar 2006 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. § 65 gælder også for vare-tægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, i bekendtgørelsen.

9.3 Betingelser

Efter § 65, stk. 1, i straffuldbyrdelsesloven kan håndjern anvendes hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (nr. 1), for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (nr. 2) eller for at hindre undvigelse (nr. 3). Håndjern må dog efter stk. 2 ikke anvendes hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Begge sagerne vedrører anvendelse af håndjern på den indsatte i cellen. I det ene tilfælde (om anvendelse af håndjern den 9. november 2007) fremgår det af rapporten at håndjernene blev anvendt for at hindre selvmord eller anden beskadigelse (§ 65, stk. 1, nr. 2) i en situation hvor det bl.a. fremgår af rapporten at indsatte virkede ustabil og begyndte at ødelægge inventaret og sparke på døren. Det fremgår endvidere at personalet forsøgte at tale den indsatte til ro.

I det andet tilfælde (om anvendelse af håndjern den 31. december 2007) fremgår det at håndjernene blev anvendt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand (§ 65, stk. 1, nr. 1) i en situation hvor det bl.a. fremgår af rapporten at den indsatte gentagende gange kommer med trusler om at udføre vold mod nogle fængselsfunktionærer, og hvor den indsatte virkede meget psykisk ustabil og gentagende gange truede med at smadre hele cellen. Det fremgår endvidere at personalet gentagne gange forsøgte at tale den indsatte ned.

9.4 Begrundelse

Efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, 2. pkt., skal rapporten indeholde oplysning om bl.a. begrundelsen for anvendelsen af håndjern. Af pkt. 9, 3. afsnit, i den ovennævnte vejledning fremgår det bl.a. at det notat der skal udarbejdes efter bekendtgørelsens § 13, stk. 1, bør indeholde oplysning om hvad der har været begrundelsen for anvendelsen i hver enkelt situation hvor spørgsmålet om anvendelse af håndjern aktualiseres.

I begge tilfælde indeholder rapporten en begrundelse for anvendelsen af håndjern.

I rapporten om anvendelsen af håndjern den 9. november 2007 for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse (§ 65, stk. 1, nr. 2) fremgår det som nævnt (under overskriften "Beskrivelse af episoden") bl.a. at den indsatte virkede psykisk ustabil og begyndte at ødelægge inventaret og sparke på døren. Af rapporten (under overskriften "Anvendelsen forsøgt afværget ved") fremgår det som nævnt at indsatte er forsøgt talt til ro, og at han hele dagen havde været meget svingende i sit humør. Det fremgår også at den indsatte forud for anvendelsen af håndjern har været tilset af en læge. Jeg har ikke modtaget andet end selve rapporten som f.eks. et eventuelt notat fra lægen.

Af rapporten (under overskriften "Hvorledes blev magt anvendt") fremgår det herudover bl.a. at indsatte havde ødelagt dørkarmen og tilegnet sig en stump genstand. Udover det ovennævnte indeholder det materiale som jeg har modtaget om sagen, ikke yderligere oplysninger om den indsattes tilstand eller udtrykkelige vurderinger af, hvorvidt den pågældende blev vurderet at være i risiko for at begå selvmord eller foretage anden selvbeskadigelse, jf. § 65, stk. 1, nr. 2, i straffuldbyrdelsesloven.

Det bemærkes at jeg under dette punkt alene har vurderet om der er givet en udførlig begrundelse. Ved min gennemgang af håndjernsrapporterne er jeg således ikke gået ind i en nærmere vurdering af beslutningen om anvendelse af håndjern i de enkelte tilfælde.

9.5   Kompetence

Det er institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, der har kompetencen til at træffe beslutning om anvendelse af håndjern (bekendtgørelsens § 2, stk. 1). Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer vedkommendes afgørelse, træffes beslutningen dog af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (bestemmelsens stk. 2). I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passerede (bestemmelsens 2. pkt.). Rapporten skal indeholde oplysning om denne underretning, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, sidste pkt.

Det fremgår ikke af det materiale som jeg har modtaget fra arresthuset, om arresthuset har fastsat interne retningslinjer om delegation af kompetence i forbindelse med anvendelse af sikringsmidler (jf. pkt. 10 i vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner, hvorefter de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil).

I begge de sager som jeg har modtaget, er det fængselsfunktionærer der har truffet afgørelse om anvendelse af håndjern. Det fremgår af de to rapporter at der kort tid efter anvendelsen af håndjern er sket underretning af arrestforvareren, jf. bekendtgørelsens 13, stk. 1, sidste pkt. Jeg går således ud fra at der i begge sager var tale om en situation som var omfattet af § 2, stk. 2, 1. pkt., i bekendtgørelsen.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der er fastsat interne regler om delegation af kompetencen på dette område og i givet fald sende mig en kopi heraf.

Rapporterne indeholder ikke ledelsens (eventuelle) bemærkninger til sagerne, og ingen af rapporterne ses således efterfølgende at have været gennemgået af ledelsen.

Af ovennævnte vejledning om delegation fremgår det at de lokale regler også bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser.

Jeg anmoder om oplysning om ledelsens tilsyn med området for anvendelse af håndjern, jf. den ovennævnte vejledning.

9.6 Lægetilsyn

Efter lovens § 65, stk. 3, 2. pkt., skal der gennemføres lægetilsyn hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp. Rapporten skal indeholde oplysning om institutionens overvejelser vedrørende lægetilsyn, jf. bekendtgørelsens § 13, stk. 1, sidste pkt.

Af rapporter om anvendelsen af håndjern den 9. november 2007 fremgår det at der er svaret "nej" til spørgsmålet under pkt. 12 med overskriften "Er der konkret mistanke om sygdom, herunder tilskadekomst i forbindelse med anvendelsen". Arresthuset har således overvejet spørgsmålet om lægetilsyn, jf. ovennævnte bekendtgørelse.

I rapporten om anvendelse af håndjern den 31. december 2007 fremgår det derudover af pkt. 15 at der ikke var mulighed for lægetilsyn i Arresthuset i Holstebro *fordi* politiet kom meget hurtigt for at hente den indsatte. Det fremgår af rapporten at Arresthuset i Aalborg som den indsatte blev overført til, blev orienteret herom.

Da jeg må forstå at arresthuset vurderede at der ikke var behov for lægetilsyn, jf. rapportens pkt. 12, beder jeg arresthuset om at oplyse hvordan oplysningerne i pkt. 15 skal forstås i relation til behovet for lægetilsyn – dvs. om baggrunden for det manglende lægetilsyn beroede på en vurdering af den indsatte, eller at der ikke var tid til at foretage lægetilsyn fordi politiet kom hurtigt efter hændelsen for at hente den pågældende.

9.7 Ophør og varighed

Efter bekendtgørelsens § 13 skal rapporten indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår anvendelsen af håndjern er ophørt. Der er ikke i øvrigt regler om hvornår anvendelsen skal bringes til ophør, men håndjern må naturligvis ikke anvendes i længere tid end betingelserne herfor i lovens § 65, stk. 1, er opfyldte.

Den ene rapport om anvendelse af håndjern den 31. december 2007 indeholder notat om anvendelsestidspunktet og ophørstidspunktet.

Den anden rapport om anvendelse af håndjern den 9. november 2007 indeholder oplysning om anvendelsestidspunktet, men ingen oplysninger om ophørstidspunktet for anvendelse af håndjern. Feltet med overskriften "Anvendelse afsluttet den" er således ikke udfyldt.

I dette tilfælde fremgår det af rapporten at den indsatte skulle overføres til en psykiatrisk afdeling.

Det er beklageligt at ophørstidspunktet ikke fremgår af rapporten. Jeg beder arresthuset oplyse mig om ophørstidspunktet for anvendelsen af håndjernet, herunder om den indsatte også havde håndjern på under transporten til den psykiatriske afdeling.

9.8 Klagevejledning

Efter bekendtgørelsens § 13 skal rapporten indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen), og om hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2. Klagefristen gælder ikke for varetægtsarrestanter.

Blanketten indeholder en standardtekst i forbindelse med hvilken det skal angives hvem der har vejledt den indsatte om muligheden for at klage til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, og hvornår fristen for at indgive klage udløber.

Der er i begge sager givet korrekt klagevejledning.

10. Én sag om observationscelleanbringelse

Som nævnt modtog jeg også én sag om anbringelse i observationscelle (2007/541/00097-0002). Det fremgår af rapporten af 3. oktober 2007 at den indsatte fik et epilepsianfald og faldt om kl. 8.20 den pågældende dag hvorefter der tilkaldes en læge kl. 8.25. Da lægen kom ind i den indsattes celle kl. 9.40, var den indsatte ifølge rapporten i færd med at forsøge at begå selvmord. Lægen krævede derfor at den indsatte blev anbragt i en observationscelle.

Arresthuset i Holstebro har ingen observationscelle hvorfor den indsatte kl. 9.50 blev transporteret til Statsfængslet Midtjylland.

Det fremgår ikke af observationsrapporten af 3. oktober 2007 som jeg har modtaget i forbindelse med inspektionen, hvilke foranstaltninger arresthuset har truffet i tidsrummet fra lægen bliver tilkaldt kl. 8.25 til kl. 9.40 hvor den indsatte findes i et (hvad der senere vurderes at være et ikke-indberetningspligtigt) forsøg på at begå "selvmord". Jeg har med et afsluttende brev af 14. april 2008 taget stilling til hændelsen som lå kort tid før beslutningen om anbringelse i observationscelle. Konklusionen på min undersøgelse af sagen var at jeg ikke havde bemærkninger til arresthusets og Direktoratet for Kriminalforsorgens opfattelse hvorefter der ikke var tale om en hændelse der var indberetningspligtig efter indberetningscirkulæret (cirkulære nr. 146 af 14. december 2006). Med min afslutning af sagen returnerede jeg sagens akter, og jeg erindrer derfor ikke om jeg med min behandling af sagen havde adgang til oplysningerne om hvad arresthuset havde truffet af foranstaltninger i tidsrummet fra kl. 8.25 til kl. 9.40.

Idet jeg går ud fra at jeg havde adgang til de ovennævnte oplysninger da jeg behandlede sagen om selvmordsforsøget, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

11. Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

12. Underretning

Denne endelige rapport sendes til Arresthuset i Holstebro, den stedlige arrestinspektør og Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lennart Frandsen
Inspektionschef